

RIIKLIKU TEATRI
„ESTONIA“
Arhiiv-Muuseum
Nr.

RKKMK
„AKADEEMILISE RAAMATU“
AJALEHE-VÄLJALÖIGETE
BÜROO

Tartu, Ülikooli 15, telef. 35-19

RAHVA HÄÄL

Tallinn

57 10. III. 1949

nr. kuup.

TUUL LÕUNAST

UUS NÕUKOGUDE NÄIDEND RT „ESTONIA“ LAVAL

Nõukogude Eesti töötav talupoeg ei tarvitse enam võõral põllul palehigis orjata. Veelgi enam: meie külaelul on alanud uus võimas liikumine — üleminek kollektiivsele suurmajapidamisele kõige eesrindlikuma tehnika ja põllumajandusteaduste saavutuste rakendamiseks. Meie töötav talurahvas sammub kindla jõukuse ja kultuuri tõusu- teel.

Selle uue Eesti külaelu faktidest lähtudes tundub lugu maata moonakast Einari Pitkäniemist, millest jutustab „Estonia“ uus lavastus „Tuul lõunast“ (Stalini pree-mia laureaadi Elmar Grini sa-manimelise jutustuse järgi), nagu kaja minevikust, mis kunagi oli ka meil tegelikkus, kuid nüüd on juba ületatud etapp. Ammuks see oli, kui Soomet meil reklaamiti „vanema vennana“, kelle poole me kadedusega pidime üles vaatama, kelle kultuurile pidime järele jõud-ma. Ja nüüd selle „vanema venna“ elu tõetruud peegelpilti teatrilaval nähes märkame, kui kaugelt ette on „noorem vend“ Eesti jõudnud oma arengus. Härrade Kurkimä-kide kurnamisvabadus on asendatud tõelise vabadusega, riigikord, mis kaitses kulakluse huve, kodanlik demokraatia, on jäädavalt ajaloo kolikambri heidetud. Meie Einari-d, töölisel ja töötav talupojal, on muutunud orjast uue riigi pe-remeesteks. Ja üldistav sümboolne nimetus „tuul lõunast“, mis paneb kehvik Einarit sügavamalt järele mõtlema: eks pubu see tuul Nõu-kogude Liidu põldudel, ka meilt.

Me tutvume mäkitupalaise (maa-ta moonaka) Einariga momendil,

kus ta on oma eluga võrdlemisi rahul. Paarikümneaastase tööühma-mise järele on ta jõudnud ehitada tibatillukese maja peremehe kivi-künkale. Mis sest, et härra Kurki-mäkil on maad 470 hektari, mida ta ise ei hari ja et Einariil on ainult paljas kaljuküngas majaanuseks, isegi nelja lillepeenra jaoks akna all tuli müld tassida korviga orust. Einari usub kindlasti, et kunagi peremees temagi tööd ja hoolt hüü-dab ja talle annab tükikese sood või metsa. Soome kapitalist-likud valitsejad rytid, tannerid ja mannerheimid olid oma ajakir-janduse ja raamatute kaudu peks-nud kehvikku pealuusse mõtte, et selline peabki olema maailmakord, nii jutustas ka past'or kantslist. Ku-na aga kõik ei näi ometi elus klappi-vat, siis tuleb näidata ka, kes on viletsustes ja hädades süüdi. Ja Einari usubki vankumatult, et kõik paha tuleb Venemaast. Ta kuulab tähelepanelikult piimate-hase omaniku poja fašist Eljase juttu, et „ryssad tuleb hävitada“. Einariil on ju nüüd maja, seda tu-leb punaste eest kaitsta. Halvaks-panuga suhtub ta oma nooremasse vennasse Vilhosse, kes leiab, et „ühelgi maal ei ole nii pilkast or-just maata talutöölisel nagu Soo-mes“.

Aeglaselt, kuid kindlalt kasvab kivikünka peremehe. maata moo-naka Einari teadlikkus. 1939/40. aasta talvesõja ajal härra Kurki-mäki rikkastus veelgi enam, kehvi-ku elu aga läks veelgi raskemaks. Unistus oma lehma ostmisest tuli hoopis maha matta. Siis tulid maale sakslased ja hakkasid pere-

meest mängima. Ja kui puhkeb teine imperialistlik maailmasõda, siis tuleb ka Einariil minna oma nelja peenart kaitsma.

Olukorra vastuoksus torkab isegi Einariile juba silma. Ta kavatses naisele öelda, et juhul, kui vene-laste eest põgeneda tuleb, see siis oma peenrad korviga kaasa viiks. Einari hinges on sündinud juba muutus, on veel vaja ainult tõu- get, mis ta lõplikult vabastaks so- vinistlikest vaadetest. Selle tõuke annab Einariile kohtumine Vene-maaga.

Ta tuleb sõjast tagasi teise inime-sena. Ta on õppinud oma naab-reid, kellest ainult halba räägiti, lähemalt tundma. Ta mõistab selle vale kogu suurust, millega teda eluaeg toideti. Midagi pole muu-tunud, kuigi on palju verd valatud. Laias Soomes pole tema jaoks ik-kagi rohkem maad kui kaljukün-gas jalge all. Kohtumine nõuko-gude inimestega on õpetanud teda elu nägema uues valguses. Nüüd ei kavatses Einari enam aastaküm-neid oodata, kuni peremees oma armust talle tüki sood viskab. Tema näiliselt lootusetu olukord ei vii teda sugugi meeleheitele, sest kindel veendumus, et uus elu peab ometi varsti algama ka Soomes, tekitab temas tegevusiha. Ta laulab ven-nale Vilhole vaimustatult kaasa: „Tuul jõudikud ära uhub“. Pere-meest märkab, et ori kipub tal käest ära libisema, ta tuleb oma ostu-müügilepinguga, mis varem oli olnud Einari elu igatsuseks. Kuid härra Kurkimäki eksib. Ei-nari teab nüüd kõige hinda, ta

tunneb ka enese hin-ta lepingu puruks peremehele näkku: maad tarvis, ma võt-va.“ Eljase, kes likku revansšijuttu, Nüüd ta pole enam vaid inimene, kes n-Teda ei osteta enam ga härradele töölool on algamas uued aja- „Estonia“ kollekti mõistnud Grini teose vaatatajale avanud su-vas etenduses. Mäki nari ärkamises me t- töötava ja ekspluaat- ärkamist. Kehvik E Kurkimäki tõusevad nagu nad olid jutu- kujudeks, oma klass- Sealjuures on aga i- oma individuaalsed i- vad inimesed. Lava- met on õnnelikult su- plakatlikkusest, nä- mõte kasvab välja in- vasest tööst ja tegev- enesest. Lavastuses Grini teose stiili, on- tikat ja karget lüür- avaldub Einari suhe- ja lastega, samuti Vilho ja oma isam- katkestava kulaku t- hekorras.

Einari osa mängi- rahvanäitleja Ants vaese soome moon- kindlasti lugeda La- paremate saavutuste- murdja, ausa, otse- mäkitupalaise karakt- tajale kogu oma rik- mekõlguses. Me n- nariit aeglase mõtlem- propaganda kütkes- na, kes unistab om- kõiges kuulekas per- paksust jääkorrast- pikkamööda tungim- mõttet, et maailma- määratud kehvikü i- ja virelemisse, pere-